

Metodická inspirace

Tomáš Jarkovský, Jakub Vašíček

Cesta

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

držíte v rukou metodický list, který pro Vás vytvořily lektorky Divadla Drak, aby Vám co nejvíce usnadnily přípravu Vašich žáků a studentů na představení a nabídly možnosti další práce s tématy po jeho zhlédnutí. Jednotlivé kroky na sebe navazují a vytvářejí ucelenou lekci, mohou však být využity i samostatně či jinak přizpůsobeny věku, možnostem a potřebám Vaší skupiny.

Doufáme, že Vám tento list bude příjemným a užitečným pomocníkem a přinese mnoho inspirace pro další kreativní práci ve Vaší třídě. Využijete-li jej ve Vaší práci se studenty, budeme rády za Vaši zpětnou vazbu v podobě jakýchkoli zpráv, připomínek, nebo fotografií. Napsat nám můžete na: neduha@draktheatre.cz, pokorna@draktheatre.cz nebo na fb Divadlo DRAK a Mezinárodní institut figurálního divadla.

Jana Neduha a Klára Fidlerová
lektorky Divadla Drak

Barbora Pokorná
dramaturgyně Divadla Drak

SLOVO DRAMATURGA

Inscenace o větru ve vlasech. Hudebně-divadelní jam session inspirovaná fenoménem iniciační cesty procházejícím historií americké literatury od Marka Twaina, přes Jacka Londona, Jacka Kerouaca až ke Cormacu McCarthymu. Náš hrdina (pojmenovali jsme ho Jack na upomínku dvojice tuláků-litérátů London-Kerouac) je student literatury, který má ale teoretizujícího a od reality i tvorby odtrženého studia po krk. A stejně tak spořádaného života ve městě a výhledu na nalajnovaný život v duchu amerického snu. Tak se této přítomnosti a budoucnosti rozhodne utéct, sbalí se a vydá se na stop. U krajnice potkává svůj protiklad, Hucka (na upomínku Huckleberryho Finna, prvního slavného vagabunda americké literatury) tuláka bez domova, bez závazků, bez plánů. Jako třetí do party pak k nim ještě přibude Carlyne, která na cestu utekla před svým snoubencem a blížící se svatbou. Ti tři se tedy vydávají na cestu a za její cíl si volí San Francisco – nejzápadnější výspu a město s pověstí svobodného ráje. Ale o cíl tu zase tak moc nejde. Důležitější je cesta samotná a její smysl nespočívá v cíli, nýbrž v pohybu.

<https://youtu.be/SHOENkM3ee4>

Tomáš Jarkovský

1. ČÁST – PŘED PŘEDSTAVENÍM

První část metodické inspirace Vám pomůže naladit studenty na blížící se návštěvu divadelního představení a zasadit příběh inscenace Cesta do historického a literárního kontextu Beat generation. Jednoduché aktivity otevírají rovněž klíčová témata inscenace, pomáhají studentům se nad nimi hlouběji zamyslet.

ASOCIACE

Cílem je prvotní naladění na téma a klíčový motiv inscenace a jeho vztahování k osobnímu prožívání studentů.

V průběhu této aktivity studenti verbálně sdílejí své osobní asociace.

Sedneme si se studenty nejlépe do kruhu a vyzveme je, aby postupně každý řekl svou asociaci na slovo CESTA. Asociací může být cokoli; slovo, obraz, který nám vyvstane před očima, zážitek, který se nám vybaví. Není třeba trvat na jednotné formě, zrovna tak není třeba asociace jakkoli komentovat.

Co se vám vybaví, když se řekne slovo cesta?

JÁ NA CESTĚ

Cílem je vžít se do situace člověka odhodlaného k dlouhé cestě a najít tak v sobě základní pojítka k protagonistovi inscenace Cesta. V průběhu aktivity studenti tvoří živé obrazy a verbálně pojmenovávají své pocity v nich.

Vyzveme studenty, aby si představili, že se vydávají na dlouhou cestu do neznáma, a našli si každý v prostoru místo symbolizující začátek této cesty, místo, z něhož se na cestu vydávají. Požádáme je, aby na chvíli zavřeli oči a věnovali pozornost svým pocitům v této nové situaci.

Představte si, že se každý z vás z nejrůznějších důvodů a pohnutek vydáváte na dlouhou cestu do neznáma, daleko od všeho, na co jste zvyklí. Co se vám může honit hlavou? Jak se asi cítíte?

Dále je požádáme, aby po zaznění trianglu své pocity na začátku cesty proměnili v živý obraz (sochu). Když jim položíme ruku na rameno, pojmenují svůj pocit slovy. Stačí krátká věta či jedno slovo.

PRYČ OD ...

Cílem je prohloubit pochopení klíčové dramatické situace příběhu a tvořivě tento náhled zpracovat.

V průběhu aktivity studenti ve skupinách komponují a následně deklamují vlastní "protest song".

SEZNAM VŠEHO, OD ČEHO CHCI VYPADNOUT

Na dalekou cestu se vydává taky jeden kluk, možná jeden z vašich spolužáků, možná soused od vedle... Jeho cesta začíná slovy:

„Bylo mi prostě jasné, že je čas z tohoto koloběhu marnosti vypadnout a vodjet někam hodně daleko.“

Co mohlo kluka k téhle větě vést? Co konkrétně podle vás mohlo tvořit jeho „koloběh marnosti“? Co mu ve světě, který sami znáte, mohlo připadat tak nesnesitelné, že od toho musel pryč?

Studenty necháme rozdělit do trojic, z nichž každá by měla vytvořit co nejdelší seznam všeho, od čeho chce jejich nový hrdina vypadnout. Může to být seznam, který si zapsal do deníku. K práci můžete studentům pro inspiraci pustit skladby Milese Davise (například All blues).

PROTEST SONG

Tenhle kluk nejen psal, ale rád svoje texty předčítal v klubech. Vždycky jen něco trochu upravil a jinak je četl tak, jak je v rychlosti a spontánně napsal. Tenhle text použil jako takový protest song, svou osobní demonstraci.

V další fázi trojice svůj text (seznam) upraví dle následujících zadání:

- vybere jednu větu, jedno slovo či jedno spojení slov a využije je ve výsledném textu několikrát coby refrén
- před některé položky seznamu přidá „Pryč od...“
- zváží, zda bude číst vše, nebo udělá škrty
- zváží pořadí položek seznamu

Poté co trojice svůj text tímto způsobem upraví/přepíše, rozhodne o způsobu jeho (jevištního) čtení, tedy o tom, jak a kdo bude číst které verše/položky; zda jednotlivci, dvojice či celá skupina unisono, zda svůj přednes ještě nějak doprovodí, zinscenují. Tvořivosti se meze nekladou.

V KLUBU

Náznaem navodíme atmosféru klubu (můžeme ztlumit světla, pustit “klubovou” hudbu,...). Trojice na improvizovaném, ale vyznačeném pódiu přečte/zadeklamuje svůj upravený text, ostatní se stávají diváky v klubu. Každou prezentaci doprovodíme buď již dříve použitou skladbou Milese Davise, nebo necháme studenty, aby si hudební doprovod zvolili sami.

NEČEKANÉ ZÁŽITKY

Cílem je nastítnit možné překážky na cestě a vytvořit tak žádoucí očekávání a napětí před návštěvou divadla.

V průběhu aktivity studenti vytvářejí živé obrazy a diskutují o nich.

Ponecháme studenty ve stejných trojicích jako u předchozí aktivity a požádáme je, aby vytvořili tři živé obrazy (sousoší), které by znázornily tři situace, jež se hrdinovi během cesty přihodily; první obraz z doby krátce po začátku cesty, druhý asi uprostřed, třetí blíže k jejímu konci (ne však na konci samotném). Každý, kdo je přítomný v konkrétním obraze, může po trianglovém signálu pronést jedno slovo, které by situaci ještě přiblížilo, osvětlilo.

Ostatní studenty vyzveme, aby každý obraz zvlášť interpretoval a komentoval dříve, než bude doplněn slovy.

Co vidíte?

Jak obraz čtete?

Co se na něm děje s hrdinou?

Po krátké reflexi a zvuku trianglu zazní i repliky postav v obraze, které mohou být opět stručně reflektovány.

Každou prezentaci uzavřeme krátkou diskuzí o cestě toho kterého hrdiny.

Jaká to byla cesta?

Splnila hrdinovy představy?

Stála za to?

BEAT GENERATION

Cílem je rozproudit mezi studenty diskusi, v níž mohou sdílet své znalosti i domněnky a odhady o dobových i místních kontextech tzv. beat generation. V průběhu aktivity si studenti prohlížejí obrázky/fotografie a sdílejí své vědomosti a názory.

Mezi studenty rozprostřeme obrázky vztahující se k Americe 50. let a beat generation (viz přílohu č. 1). Studenti se na základě těchto materiálů pokoušejí charakterizovat dobu a místo, ke které odkazují. Lze pracovat dohromady nebo stejnou sadu obrázků rozdat menším skupinám.

Ted' se seznámíme s mladým mužem, skoro ještě klukem, který je našemu hrdinovi/našim hrdinům v mnohém podobný, jen žije v jiné době a v jiné zemi. Jmenuje se Jack.

Poznáte, jaký je jeho svět? Co je to za dobu, za zemi?

Co mu na ní asi vadí?

Jak on sám žije a jak žít chce?

Jack o své cestě s kamarády napsal knihu. Napsal ji za pouhé tři týdny, potom ji ale výrazně upravoval a trvalo šest let, než poprvé vyšla. Vy uvidíte představení, které se touto knihou inspiroje, stejně jako životem a dílem celé beat generation.

SVĚT JE BÁJEČNÉ MÍSTO

Cílem je přiblížit beatnickou poezii studentům a motivovat je k její četbě.

To, jak vnímali svět lidé jako Jack a jeho přátelé, lze najít třeba v básních jednoho z nich – Lawrence Ferlinghettiho.

Nakonec dáme studentům vytištěnou báseň Svět je báječné místo, která zazní v inscenaci Cesta (viz přílohu č. 2) a nabídneme jim, že ji mohou na reflexi po představení přinést upravenou do takového stavu, v jakém by asi byla, kdyby skutečně vznikla na cestě jednoho z beatníků a prožila s ním kus beatnického života, než byla přepsána na knižní stránku a stala se součástí literární historie.

2. ČÁST – PO PŘEDSTAVENÍ

V druhé části metodické inspirace Vám nabízíme soubor aktivit, které navazují na zhlédnuté představení, pomáhají studentům pojmenovat témata inscenace, její formu, souvislosti se současným světem, a zároveň prohloubují jejich vnímání divadla jako svébytného druhu umění.

PRVNÍ DOJMY

Cílem je motivovat k co nejotevřenějšímu sdílení zážitků, myšlenek, postřehů.

V průběhu aktivity studenti verbálně sdílejí asociace spojené se zhlédnutým představením.

Otázkou *Co se vám jako první vybaví, když si vzpomenete na zhlédnuté představení Cesta?* iniciujeme sdílení prvních dojmů. Ujistíme studenty, že opravdu nejde o žádné hluboké vhledy, ale o první asociaci. Může jí být postava, situace, obraz, pocity, předmět, slovo atd. Rozšíření aktivity: *Jak byste charakterizovali svůj pocit z inscenace, kdyby to mělo být počasí / číslo / jedno libovolné slovo / barva atd. ?*

OBRAZ INSCENACE

Cílem je poskytnout prostor pro emocionální reflexi divadelního zážitku a reflexi uměleckou formou.

V průběhu aktivity studenti ve skupinách tvoří výtvarnými prostředky obraz inscenace.

Inscenace probíhá v čase, my ji ale zkusíme dostat do zastaveného obrazu. Jaké měla znaky? Jaké barvy, jakou energii, jaké tvary, co v ní bylo podstatné?

Studenti jsou rozděleni do skupin po maximálně pěti účastnících a dostanou velký arch papíru. Jejich úkolem je vytvořit během přesně stanovené doby (5 minut) „obraz inscenace“ — koláž, která charakterizuje danou inscenaci pomocí kreseb, symbolů a slov. Pro lepší organizaci úkolu máme nastavené pořadí zaznamenávaných prvků – energie, barvy, tvary, symboly, slova atd.

Po uplynutí stanovené doby studenti prezentují svůj výsledný obraz a komentují ho. Společně s nimi hledáme a analyzujeme dominantní motivy, atmosféru, energii a její zdroj, tvary a směry, které se objevují na jejich obraze.

NÁZEV OBRAZU

Cílem je pojmenovat téma inscenace z pohledu studentů.

V průběhu aktivity studenti syntetizují dojmy a myšlenky do jediné věty.

Každé umělecké dílo chce komunikovat, něco sdělovat. Kdyby tvůrci místo celé inscenace měli pro své sdělení jednu jedinou větu, jak by asi zněla?

V této části navazujeme na předchozí aktivitu. Skupina svou větu / název dopíše do obrazu. Následně se všemi studenty prověříme míru souznění s takto formulovaným tématem inscenace.

Jak větě rozumíte? Souhlasíte s ní? Změnilo se nějak působení obrazu po jeho pojmenování?

Kde toto téma/ poselství v inscenaci nalézáte?

Po diskusi lze hledat další témata a rovněž je připsat do obrazů.

DISKUZE - DIVADLO

Cílem aktivity je prohloubit porozumění divadelním prostředkům, rozvíjet kritické myšlení a podporovat analytický přístup k hodnocení inscenace. V průběhu aktivity sedí studenti v nejlepším případě v kruhu, což vytváří atmosféru vzájemného respektu a otevřenosti, a dávají si prostor ke společné diskuzi, kde mohou sdílet své názory, pocity a postřehy.

Jak uspořádání prostoru podle vás souvisí s tématem inscenace?

Jak hudba a zvuk ovlivnily vaše vnímání představení?

Jak byste popsali celkový styl a náladu představení? Jak si myslíte, že to ovlivnil režisér a dramaturg?

Byla nějaká postava nebo její jednání, které na vás zapůsobily? Proč?

Už jste někdy podobný druh inscenace viděli? Jak si představujete, že asi vznikala?

Všimli jste si v inscenaci nějakého motivu, u kterého vám přišlo, že k něčemu konkrétnímu odkazuje (historické události, postavě, literárnímu dílu, symbolu...)?

ŠKÁLY

Cílem aktivity je pomocí prostorové škály vyjádřit svůj názor k výroku vztahující se k viděné inscenaci.

V průběhu aktivity pro nás budou protilehlé stěny místnosti představovat kraje pomyslné stupnice mezi „určitě ANO“ a „určitě NE“. Postupně nabídneme studentům různá tvrzení spojená s inscenací. Každý student se postaví na stupnici tak, aby co nejpřesněji vyjádřil svůj postoj k danému tvrzení. Následně mají všichni možnost svou pozici na škále blíže komentovat. Pokud se k tomu studenti sami nemají, můžeme podnítit reflexi otázkami typu: Vy, kteří jste nejvíce vlevo, co vás k tomuto postavení vedlo?

Návrhy tvrzení:

- *Bylo určitě dobře, že se Jack vydal na cestu.*
- *Postavy se chovají nemorálně.*
- *Přál / přála bych si zažít to samé, co Jack, Huck a Carolyn.*
- *Svět je báječné místo k narození.*

CO BYLO S POSTAVAMI DÁL?

Cílem aktivity je rozvíjet empatii a porozumění pro postavy, posílit schopnost studentů vžít se do role a situace jiné osoby a procvičit kreativní psaní. V průběhu aktivity se studenti naučí lépe chápat motivace a pocity postavy, což jim umožní hlubší pochopení textu a inscenace.

Studenti se rozdělí do skupin po třech a vylosují si jednu z ústředních postav (Jack, Huck, Carolyn). Každá skupina napíše svou verzi toho, jak vypadal život "jejich" postavy po skončení děje hry. Tuto zprávu napíše jako úryvek deníku, ideálně tedy v ich-formě. Následně svou verzi přečtou / vyprávějí ostatním.

ZÁVĚREČNÁ DISKUZE

Cílem je reflektovat možnou změnu vnímání některých prvků inscenace vlivem předchozích aktivit.

Jaké byly vaše první reakce na inscenaci a změnily se nějakým způsobem po dnešních aktivitách?

Je něco, co jste si díky dnešním aktivitám nově uvědomili?

Co podle vás cesta Jackovi přinesla? A co jí naopak musel obětovat?

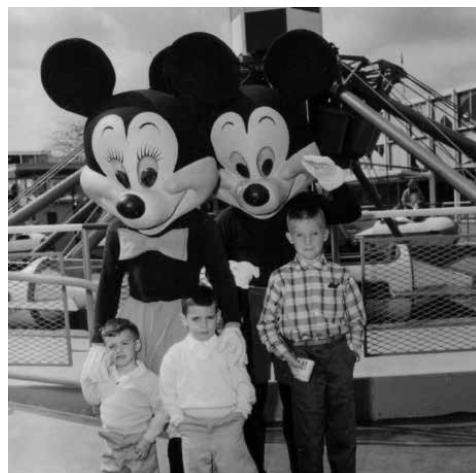
Jakou roli hraje to, jak je inscenace vytvořená (jak se pracuje s prostorem, hudbou atd.) ve vnímání příběhu?

Má někdo z vás nyní chuť se samostatně ponořit do některého z témat inscenace, nebo se více zabývat literaturou, která inscenaci inspirovala?

Příloha č. 1 k aktivitě Beat generation

Příloha č. 1 k aktivitě Beat generation

Příloha č. 2 k aktivitě Svět je báječné místo

SVĚT JE BÁJEČNÉ MÍSTO

Lawrence Ferlinghetti

Svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám nevedí
 že štěstí vždycky není
 tak velký požitek
 jestli vám nevedí že si tu a tam
 seredně spálíte prsty
 zrovna když je všechno tak prima
 to víte ani na nebesích
 nezpívají
 po celý čas

Svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám nevedí že někteří lidé umírají
 po celý čas
 nebo snad mají jen hlad
 čas od času
 což se dá celkem snést
 pokud to nejste zrovna vy

Ó svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám příliš nevedí
 pár měknoucích mozků
 na vyšších místech
 nebo nějaká ta bomba
 kterou vám sem tam zcela jistě
 hodí někdo na hlavu
 a různé jiné nepřístojnosti které víc než
 dost
 suzují
 naši patentovanou společnost
 a její potěšáky
 stejně jako její prachšproště katy
 a její pátery
 a různé jiné policajty
 a její všemožné segregáčky
 a kongresové vyslyšhačky
 a různé jiné opletačky
 všechno čím naše blahové tělo
 je dědičně zatíženo

Jistě svět je to nejlepší ze všech míst
 kde se dá dělat spousta věcí jako třeba
 legrační kousky
 a milostné kousky
 a psí kusy

a zpívat smutné písničky a mít inspiraci
 a chodit sem a tam
 na všechno koukat
 a vonět ke kýtkám
 a okukovat sochy
 a dokonce i myslet
 a lbat lidi
 a dělat děti a nosit kalhoty
 a mávat kloubouky
 a tancovat
 a chodit plavat do řeky
 a na plíkniky
 uprostřed léta
 a prostě vůbec
 "sí to uživat"

Jistě
 jenže zrovna když jste v nejlepším
 přijde usměvavý
 tunebrák

SVĚT JE BÁJEČNÉ MÍSTO

Lawrence Ferlinghetti

Svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám nevedí
 že štěstí vždycky není
 tak velký požitek
 jestli vám nevedí že si tu a tam
 seredně spálíte prsty
 zrovna když je všechno tak prima
 to víte ani na nebesích
 nezpívají
 po celý čas

Svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám nevedí že někteří lidé umírají
 po celý čas
 nebo snad mají jen hlad
 čas od času
 což se dá celkem snést
 pokud to nejste zrovna vy

Ó svět je báječné místo
 k narození
 jestli vám příliš nevedí
 pár měknoucích mozků
 na vyšších místech
 nebo nějaká ta bomba
 kterou vám sem tam zcela jistě
 hodí někdo na hlavu
 a různé jiné nepřístojnosti které víc než
 dost
 suzují
 naši patentovanou společnost
 a její potěšáky
 stejně jako její prachšproště katy
 a její pátery
 a různé jiné policajty
 a její všemožné segregáčky
 a kongresové vyslyšhačky
 a různé jiné opletačky
 všechno čím naše blahové tělo
 je dědičně zatíženo

Jistě svět je to nejlepší ze všech míst
 kde se dá dělat spousta věcí jako třeba
 legrační kousky
 a milostné kousky
 a psí kusy

a zpívat smutné písničky a mít inspiraci
 a chodit sem a tam
 na všechno koukat
 a vonět ke kýtkám
 a okukovat sochy
 a dokonce i myslet
 a lbat lidi
 a dělat děti a nosit kalhoty
 a mávat kloubouky
 a tancovat
 a chodit plavat do řeky
 a na plíkniky
 uprostřed léta
 a prostě vůbec
 "sí to uživat"

Jistě
 jenže zrovna když jste v nejlepším
 přijde usměvavý
 tunebrák